

ΙΣΤΟΡΙΕΣ ΤΟΥ ΧΩΡΙΟΥ

ΤΟΥ Κ. ΣΤΑΜ. ΣΤΑΜ.

Ο ΚΑΠΕΤΑΝ ΧΑΡΙΤΟΣ

—“Όλοι γιορτάζουν με τους άγιους του Θεού. κι' αυτός γιορτάζει με τα κρεμμυδάκια!...
Και με τα κρεμμυδάκια γιορτάζει.

Ο καπετάν Χαρίτος.

σαρακοστιανό; Θά νόμιζε κανείς πως ήτανε μια έκθεσις για προπαγάνδα της νηστείας. Κι' δια διαλεχτά, όλα καλοδιαβμένα και προκλητικά κι' όλα τραγουδιμένα.

Ήταν χαρά νηχής, να τό βλέπει κανένας να τακτοποιούνται άνω τα χέρια του, έπάνω στο λευκό τραπέζι-μάντιλο, που άνταύγαζε τον ήλιο, και δίπλα στα ποτήρια και τα γυαλιά, όπου σπιθοβολούσαν και ληιδίζαν κάτω άπ' τις χουσιές άστίνες.

Έπλενε τά τρυφερά τά κρεμμυδάκια και τά σκόρδα στο νερό και τραγουδούσε:

Σκορδόπ'λα—κρεμμυδόπ'λα μου,
με πράσινα φουστάκια,
σαν κοπελλίτσες θροσερές
πούρχοντ' από τά μάνια...

Έπίσης, όταν τοποθετούσε τις κολυμβάδες τις έληξές, που έγυάλιζαν από τό άφθονο λάδι στον ήλιο, σαν μάτια ποδηλαταγμένα και παιχνιδιάρικα, μέσα στις γυάλινες άπλάδες τους, στεφανώνοντάς τες με φιλές φρετίτσες λεμονιάς, ώσάν χρυσομένες μπουζίες, σγαυομουνοποιούσε:

Έληά μελαχροινούλα μου,
έληά μαυροματούσα,
κάθε φίλι πο σούδινα,
και μιά... όκά ρουφούσα!

Και χαίρωνε τά βρεχτοκούκια, φουσκωμένα από τό νερό, σαν γυμνά και μαυροφρύδια παιδάκια χορτασμένα, που γεμάτα εύχλωρίστησι ξελλώνονται και λιάζονται, στο κάτατρο τό πάτο.

Όλα αυτά παίρναν μορφή, ζωή, ύπόστασι, στο πνεύμα του Χαρίτου. Και τά τραγουδούσε:

Τό βρεχτοκούκι γόυσε το και έπειτα πιπίλα το
σαν ώμορφη κοπέλλα, και τράσ' άπ' τη βαρέλλα!

Όταν πάλι έβγαζε τις σουπιές από τό γυάλινο τό βάσο, ροδιζούσε από τό ξύδι, λευκές σαν χιόνια μέσα στην τρυφερωμένη σάρκα τους, όρεκτικές και μοσχοβολιστές, τις τραγουδούσε κι' αυτές, όπως δέν τραγουδούσε έρωμένος την καλή του:

Σουπιά ξυδάτη, τρυφερή,
σαν ώμορφη κοπέλλα,
όταν σε παίρνω για μεξέ,
σουφάω μια βαρέλλα...

Η ύδρόγειος για τό Χαρίτο δέν ήτανε παρά μια κρασοβαρέλλα γεμάτη κρασί!

σαλιτέρες που τις έχρύσανε πιο δυνατά και χτυπητά ό ήλιος, τις τραγουδούσε πάλι σαν να μιλούσε ιδιαίτερας με την κάθε μία:

Τουτσουρομύτα πιπεριά
και τσουχτρα άναμμένη,
μήν καίς, γιατί με τό κρασί,
σέ σβύνω 'γώ, καυμένη!

Τουτσουρομύτα πιπεριά.

Άλλά δέν ήτανε μόνο τά λυρικά τραγούδια των σαλατικίων και των σαρακοστιανών φαγητών. Ήσαν και οι νόμοι και οι κανόνες, έμμετροι πάντοτε και αυτοί, που έφραζε ν' άκολουθή κάθε κρασοπατέρας, για ν' άπολαύση τον πλούτο εκείνο και την εύτυχία της Σαρακοστής. Ήσαν κι' ή προσφωνήσεις που έκανε στους μεξέδες, τους φίλους αυτους του κρασιού, τους άχώριστους, που γεννηθήκαν, θα νόμιζε κανείς, ό ένας για τον άλλο: Ό μεξές διηλάδη για τό κρασί και τά κρασί για τους μεξέδες!

Παχειά και προκοκοκοιλική
τού ταραμά βαρέλλα,
πως με κνιτάς, σαν να μου λές:
— Πίνε μωρέ και γέλα!

Παλιός και γεροκοσάνος ναυτικός, ό καπετάν Χαρίτος, Γύμνασιό κόμομο και γυμνάσιό, έπέτασε θύλασσεσ και στεροχές. Έπειτα κρασί τόπαν και λαών, έγυθησε μεξέδες όλων των φυλών, με τί τά θέλετε, μωρέ παιδιά; Σάν τους μεξέδες τους έλληνοκίους, στον κόσμο όλο δέν θα δούητε!

—Οι ευρωπαίοι δέν έχουν όρεκτικά, αλλά είδη σπειτοαρίας! Έλεγε.

Και τσουζόνταε τό κρασί του, συνέχιζε, σαν νάκανε διδασκαλία:

— Στην Ευρώπη, άμα τρώς όρεκτικά, δέν έχεις όρεξι κατάφι για κρασί. Σουχρεται να φάς... κοιτούσα! Έ, κακομοίρα εξαοελήνα με μάραθο και θροφίμα και λευμόνι!...

Και πάλι τό γύριζε στην ποίηση:

Έ θεοδύμα θέλει ρήγανι,
κι' ή φάβα θέλει λάδι,
και ή υποκαλά φιλήμα,
και τό κορίτσι, χάδι.

Γιατί είχε και νόμους, έμμετρος κι' αυτοί, για την ένδιάμεσο, με τά σαρακοστιανά, κρασοκατάνυξι:

Χαριά και καπαρόμηλο,
και μιά μπουγκιά φομάκι,
κι' έπειτα ρούφα με όρεξι,
τού σταφυλιού ζουμάκι!...

Όταν έπαιρνε τό ξερό κρεμμύδι, τον εδισέντυτο, τρισέντυτο γερω παλιόν, τον άσπρομύλλη, όπως τό έλεγε, και τό βαρούσε μια γραθιά, μια δυνατή γραθιά να τό άνούξη και πηλίλιζε κατόπι τις λευκές και κρυσταλλώδεις σάρκες του, με άσπρο άλατάκι, σε κάθε γραθιά, κατέβαζε και ένα έκαποστύρι!

—Αυτό με τό κρεμμύδι πάει αμείθυστο! συμβούλευε. Δηλαδή όποιος τρώει ξερό κρεμμύδι και πίνει δέν μεθάει.

Τό τραγουδούσε δε κι' αυτό σαν να τοίλεγε τον επικαηδέι του:

Θές τό κρεμμύδι, δός γραθιά, και ρούφα τό ποτήρι σου,
κι' έπειτα πάτρο, φάτο, άφοδα, ως τον πάτο.

Η ύδρόγειος για τον Χαρίτο δέν ήτανε παρά μια κρασοβαρέλλα γεμάτη με κρασί!...

Για τόυτο κι' αυτός μόλις άπεσούθη από τις δίνας της θαλάσσης οίχτηκε μέσα στις ζάλες του κρασιού. Μετά την άφοισμένη τρικυμία της δουλειάς, τό ρόδινο, τό κρασοπό του ξεκουρασμού λιμάνι.

Καλό και κόμοδο τό σπίτι του, γεμάτα τά άμύρια, θαγένια με όλων των ειδών κρασιά, περιβολάα, πού πιτοτα δέν τούλειπε, καλή παρέα μεθυστάδων, κολοραγάδων, χοροατολόγων και τραγουδιστών, ταμπούσια καθημερινά, και ή μεγάλη του Χαρίτου γιορτή την Καθαρή Δευτέρα...

Τό περιβόλι του ήταν ό έπίγειος παράδεισός του.

—Σάν άποθάνω, έδώ θα να με θάψουνε! Έλεγε.

—Μετακινήσου, βρέ Χαρίτο!

—Και σείς κάθε χρονιά, τό Κούλουμα έδώ να τά χαλάτε!...

Έτσι θα γλεντάω κι' έγώ μαζά και θα χαίρομαι την Καθα-

Τά βρεχτοκούκια σαν μαυροφρύδια παιδάκια!...

Χταπόδι πλοκαμόποδο...

ΕΠΙΚΑΙΡΕΣ ΣΕΛΙΔΕΣ

Ο ΚΙΝΗΜΑΤΟΓΡΑΦΟΣ ΔΕΝ ΕΙΝΕ ΤΕΧΝΗ!...

Ο Χάρου Μιλώ.

Τί λένε για τον κινηματογράφο η Σοσίλ Σορέλ, η Έλεονώρα Ντοΐζε, η Σάρα Μπερνάρ, η Μαρί Μπέλ κι' ο Χάρου Μιλώ. Η Σάρα Μπερνάρ... άγριεύει. «Ο κινηματογράφος δεν είναι τέχνη!». Η συγκρατάει του Χάρου Μιλώ. Η παρεμφερής των «Αθλιών» του Ούγκο. Ένα έπεισέδιο, κτλ.

Τί ιδέα έχουν οι καλλιτέχναι του θεάτρου για τον κινηματογράφο; Μιά γαλλική κινηματογραφική επιθεώρηση είχε την πρωτότυπη έμπνευση να συζητήσει την σχετική γνώμη άπειρων ηθοποιών, που δημοσιεύτηκαν σε πάρα περιόδια και να φωτίσει και μερικόν από τους ζώντας μεγαλύτερους καλλιτέχναι της σκηνης τ' φρονιμόν για την «έβδομη τέχνη».

Υβέτ, ότι δεν πρέπει να πιάς να δής από το φιλμ... γιατί δεν θα εκφράση την πραγματική Ντοΐζε... Μου φαίνεται πως ένας πραγματικός καλλιτέχνης δεν μπορεί να εκδηλώση τον φρεζικό και ηγεμονικό του κόσμο μπρός σε μιάν... φωτογραφική μηχανή...»

«Αυτή ήταν η γνώμη της Ντοΐζε για τον κινηματογράφο—συνέχισε η Υβέτ Γκιλιμπερ. Θέλετε τώρα να μάθετε και τη δική μου; Συμφωνώ απολύτως με την Ιταλίδα τραγουδίστρια...»

«Ο συντάκτης του περιοδικού, ο οποίος ανέλαβε όχι μόνο να πάρη συνεντεύξεις από τους ζώντας ηθοποιούς του θεάτρου, αλλά και να φρονιμόν να μάρη τι γνώμης εξέφρασαν οι άποθανοί καλλιτέχναι, βρήκε στο φύλλο της 18ης Οκτωβρίου 1918 της παλαιάς «Ζουρνάλ» την παρακάτω ειδήσι:

- «Κοινωνομαρξικές σκηνές συνέβησαν χθές στο μέγαρο της Σάρας Μπερνάρ, στη λεωφόρο Μαλέματ. Κάποιος νεαρός σκηνοθέτης, Ντι. βιδιέ όνοματι (Σημ. «Μπουκέτο»): «Ο Ζάλοισ: αυτός, ο Ντροβιέ, είναι σήμερα ένας άτ' τους μεγαλύτερους σκηνοθέτας της Γαλλίας» παρουσιάστηκε στη μοναδική μας τραγουδίστρια της πρώτης να παίζη το ρόλο του Αετιδέου στο φιλμ που σκόπευε να γωρίση. Η θειά Σάρα κόντραζε τον νεαρό κατάληκτα και τον φώτισε: —Και τί θα κάνω σ' αυτή την ταινία; —Μά... θα παίξετε το ρόλο του Αετιδέου, όπως και στο θέατρο! —Όπως και στο θέατρο!... ανέκραξε τότε η άγανακτική η Σάρα. Τολμάτε να λέτε: όπως και στο θέατρο!... Μά στο θέατρο, κύριε, ο κόσμος άκουει τη φωνή μου, την άναυχη μου, βλέπει τα μάτια μου να λάμπουν, τ' άκούω το θέατρο, τον άκουω, δέχεται τις άναυχηλές που περνούν από το σώμα μου... Ο κινηματογράφος σας, κύριε, μπορεί να πραγματοποιήση αυτό το θαύμα; —Όχι!... έφέλλισε ο νεαρός σκηνοθέτης. —Άφου είναι έτσι, κύριε... χαιρέτε!... Και η μεγάλη Σάρα, έδωξε το σκηνοθέτη».

ρασια, ότι οι ηθοποιοί του θεάτρου ποτέ δεν έχουν σε μεγάλη επίσημη τον κινηματογράφο.

Άκούστε, επί παραδείγματι, πως ο Σοσίλ Σορέλ καταγράφει τ' αυτιών του κινηματογράφου:

—Ο κινηματογράφος είναι ο πιστός, καθρέπτης της διασημοποίησης μας, της ασημοποίησης και πνευματικής μας καταπτώσεως—είπε η μεγάλη ηθοποιός της Κομνενί Φροσάρ, στο συντάκτη του παλαιού περιοδικού. Άναγνωρίζω ότι ο κινηματογράφος προσελάθη να ποτε να γίνη τέχνη, μα όταν ήταν βουδός. Άπο τον καιρό που άρχισε να μιλά, έκανε δυο κακά: άφ' ενός κατεστράφη μόνος του και άφ' άλλου έγινε άρρηκ' άηδίαση ο κόσμος το θέατρο... Μιά μεγάλη άποδείξις της παρακμής του κινηματογράφου είναι ότι οι ίδιοι οι Αμερικανοί αναγκάστηκαν τελευταία—και σ' αυτό τους έμνήθησαν και οι έφοροί—επιχειρηματιά να προσφύγουν στο Κουίν, μαζ' με μιάν ταινία, και διάφορα νουμέρα διαρτίε, κατά το μάλλον και ήττον γωργολιπτικά... Καταλαβαίνουν δηλαδή και οι ίδιοι, ότι ο κινηματογράφος δεν μπορεί μόνος του να τραβήξη το ενδιαφέρον του Κουίν και καταγράφουν σε ώρατες χορεύσεις και τραγουδιότητες για να προσελκύουν τον κόσμο στις σκοτεινές αίθουσες...

Η Υβέτ Γκιλιμπερ, η μεγαλύτερη ντιζέ της Γαλλίας—ή όλοια κωμωδοποιός τελευταία—όπως λέει η ίδια, από μερικούς φίλους της κι' έταξε το ρόλο της γωργί Φροσάρ στο φιλμ «Αί Δύο Όργανά»—είπε τα έξης στο συντάκτη της κινηματογραφικής επιθεώρησης:

—Άίρους μήνες πρό του θανάτου της, η Έλεονώρα Ντοΐζε, η μοναδική τραγουδίστρια του κόσμου, τραγική από το Παρίσι μ' έτεσάθη στο σπίτι μου. Την έλοχη εκείνη ο κινηματογράφος την άρχισε να επιβάλλεται στον κόσμο, Σαδηήσασε, φυσικά, με την Ντοΐζε για τη νέα αυτή τέχνη που έκανε τότε τον κόσμο μ' απομακρύνεται σιγά-σιγά από το θέατρο. Και, σε μιάν στιγμή, η Έλεονώρα μου είπε:

—«Μου έκαναν πολλές προτάσεις μέχρι σήμερα να παίζω στον κινηματογράφο. Άρνήθηκα όμως με πάντα». Όστόσο, άν και μιάν μέρα άποκόμω στον περασμό ενός καλού συμβολαίου και άπομείσω να παίζω σε καμιά ταινία, σε τίδ ποτέ από τώρα,

οή Δευτέρα.

Και όπως ήθελε, έτοιμ τον θαφάνε, σαν ήθελε η ώρα του ή στενή.

Και όταν την έλαβην τη χρονιά, οι φίλοι του κωμωδοποιού πήγαν στο περιβόλι του, για των Κομνενίων την επισημοποίηση, έδωσαν άπάνω και ζάτο και γάσο στον τάφο του, άφθονα να φέρωνται, άτι για άνθη—δεν τα ήθελε—πίνει καιεις με κρέμα και με τριαντάφυλλα κρεσί!—κρεμμυδάκια και σκορδόπουλα, κάρδαμο, πιπεριές και ρόζες, ραπάνια, γλωρά κοκιά, άνηθο και μαρούλια, νέα δία, καθωρά, πρωτόβγαλα, με πράσινα τα φύλλα, ζουρά, που γυάλιζαν στον ήλιο, σαν να γελοσαν και έχαίροντο, κάτι το γωργόμεινο και το άπολαιπτικό, δπου άνάβηξε, θά νόμιζε κανείς, μαζ' με την άχνη της βρομένης γής, από τον τάφο.

Και τότε όλοι παραξενιμένοι, είτανε:

—Μά τί περίεργο είναι κι' αυτό δώ λέρα! Και πεθαμένος ο Χαροίτος τ' Κούλουμα χαλάει, σήμερα!...

ΣΤΑΜ, ΣΤΑΜ.

Η Σάρα Μπερνάρ.

Και όσα ακόμα οι ηθοποιοί του θεάτρου που όφειλον στον κινηματογράφο τη μεγάλη δόξα που άπέκτησαν ξωρικά, δεν διατάζουν να εκφρασθούν με παραφροσύνη για την έβδομη τέχνη.

Σεάφτρια που άν έφρατε να παίζω στον κινηματογράφο,—είπε ο μεγάλος τραγουδός Χάρου Μιλώ στο συντάκτη του κινηματογραφικού περιοδικού, είχα πάντα την έννοιση ότι δεν μπορεί ένας καλλιτέχνης να κινήη έλευθερα και άβίαστα μπρός στο φακό της μηχανής. Έξαινο που έμπαρξοναι τον ηθοποιό είναι το Κουίν, τα μάτια του Κουίν που είναι γωργόμεινα έπάνω του... Φανταζόσουν ότι δεν θα μπορούσα ποτέ να παίζω κλεισμένος σ' ένα σπώντιο, μπρός σε πάντε μηχανικούς, δυο διακοσμητικές και τρεις έπιλλοποιούς... Έκανα όμως κάποιον συγκατάβασι από τον καιρό που ο κινηματογράφος έγινε πορλίαν. Άπώσο, δεν σάς άποκρίνω ότι η τέχνη αυτή, δεν μ' ένδοσάειε δόλιαν και ότι δέχτηκα να γωρίσω ταινίες έπειδή η τα ρίεις πληρώνουν καλύτερα από τις θεατρικές επιχειρήσεις...

«Και τώρα θα σάς άφηρηθώ ένα άνεκδοτο. Τρία όλοκληρα χρόνια, από το 1920 ως το 1923, δεν πήγα ούτε μιάν φορά στον κινηματογράφο! Τόσο πολύ τον είχα άηδίασει, βότερ' από ένα έπεισοδιο που άκούω άσβη σε μιάν σάλλα ένα βράδι. Πρόβωλιν τότε τους «Αθλιούς» του Βικτωρος Ούγκο, του άγαλακμένου μου συγγωφέου. Όταν το έμαθα αυτό έτρεξα να παρακληθώ στην όδον της δραματικής περιπέτειας ενός μυθιστορηματος που το ήξερα σχεδόν άτ' έξω. Μα η ταινία αυτή ήταν έλευνη και τραβήλι από πόσης άπόψως και κατέστρεψε κωμικτικά το άριστοτεργμα του Ούγκο... Σε μιάν στιγμή, λαπόν, δεν άπόφερα να συγκατήσω την άγανακτική μου, Σκωθόλιζα όρθιος και άρχισα να φωνάζω, κρατίζοντας τους θεατάς να φύγουν από τη σάλλα, σ' ένδειξη διαμαρτυρίας για το φέλιγμα που όφισατο ένα άριστοτεργμα των αιώνων!... Η παρόστασις διεκόπη και τρεις γωργόφλακες με ήλθαν και με όδηγησαν στο τμήμα και από εκεί στο Πταιματοδοκειο, δπου πλήρωσα πρόστιμο 31 φράγκα και 85 λεπτά!...